

ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΤΟΥ κ. ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΟΑΓΙΑΝΝΗ

ΧΑΡΕΣ ΟΛΟΧΑΡΕΣ

Ἄντικτρα στὴν ἔξουσιαν Ἄγραμπελη, ἀκούτε γίνεται χαρὰ μεγάλη. Γιουράτουν τοὺς ξενητεμένους γιουὺν τὸν ἔρχομό, γιουράτουν τὸν τίμιό του τὸ γάμο. Διπλὴ χαρὰ γιουράτουν. Τρέχουν οἱ νεῖς βύσση γιὰ νερό, χύνουν οἱ μικροπαντοφρένες στίς στάνες τὸ κρασί, φέρνουν ἄνθους καὶ μυρουδιές καὶ τὸν περιαντήσουν τὸν γαμπρὸ τὰ ἔρρωφα κοριτσάκια. Σὰν τὴν καλὴ κοπέλλα ντροπαλὰ κάθεται στὸ γαμπριάτικο σκαμνὶ τὸ νεοφωρμένο ἀπὸ τὰ ξένα παλληκάρια. Περικαθίζουν γύρω οἱ νεῖς, τὴν κρασολούζουν κοπελιές, μὲ τοὺς ἄνθους τὸν νύμφον, τὸν ράνουν μὲ βασιλικὰ τὰ ἄρωμα κοριτσάκια. Κι' ἄλλες μαζὶ τοῦ τραγουδοῦν τὸν γάμο τὰ τραγουδιὰ.

Πάτιες μὲ τὸν μακρὸ λαϊμό, χῆρες μὲ τὰ κεντιδιὰ.
 Ἡ μιά νὰ φέρῃ τὸ νερό, κι' ἡ ἄλλη τὸ σαποῦνι.
 Τὶ θέλουμε νὰ λούζουμε τοῖσι τὸ παλληκῆρι διπλὴ χαρὰ μεγάλη.
 Γιατὶ εἶνε ἀπὸ ψηλὴ γενιά, κι' ἀπὸ ἄρχοντες κρατιέται.
 Τὶ ἔχει μαροβλὰ εὐγενική, πατέρα ἔξουσιανόμο,
 Κι' ἔχει κι' ἄδερφοῦδάρα, ποῦ μετρομὸ δὴν ἔχουν.

Πιάνουν τὰ πὸν χτενίσουν τώρα καὶ τὸν τραγουδοῦν θαυμάζοντας τὴν τόση λεβεντιά, μοιρίζοντας τὰ πανεμένα κάλλη του.

Ἐλπίζει τὸν ἥλιο στὰν βαρῆ πῶς λάμπει στὰ χορτάρια.
 Ἔτσι λάμπει κι' ὁ νεογάμπος μὲς τὰλλα παλληκάρια.

Καὶ τώρα κοῦ τὸ ἀποχτένισαν, γέρνει τὸ παλληκῆρι τὸ δόλο-ξάνο οἶαν τὴν καλὴ κοπέλλα ντροπαλὰ ἀπάνω στὸ σκαμνὶ του, κι' οἱ νεῖς τὸ περιτραγουδοῦν.

— Ἐ, κὴρ νεογάμπος καμρομένη, ποῖος σοῦ τῶμαθε τὰ καμαρώνεις
 — Ἐχω γὰρ μαροβλὰ καμαρωμένη καὶ μοῦ τῶμαθε νὰ καμαρώνω...

Τοῦ φέρνουν τώρα τὰ σταμνιά καὶ τοὺς ἄνθους τοιγύθη, τὸν ράνουν μὲ βασιλικὰ καὶ πάλι ξεανατραγουδοῦν νὰ βγάλῃ νύμφη τὴν κα σταμνιά ὁ γαμπρός, νὰ καλοριζικιάνῃ τὰ κρατηροπότηρα.

Ἔσται κρέμει, μάτια μου, στὰ πέφκα νὰ καθίζης
 Μὲ τῶνα χέρι νὰ μετρεῖς, μὲ τῶλλο νὰ δαειζίης
 Γιὰ λόσο τὸ πογγάκι σου τὰργουρωγαίωμῶ
 Κι' ἂν ἔχης γρόσια δόσε μας, φλοιαρὸ μὴν τὰ λυπασαί...

Λύνει τὰσημένιο τὸ πογγάκι του, τὸν πορροφὸ παλληκῆρι, καὶ χύνει μέσα στὰ σταμνιά δυὸ τῶληρα ἄσημένια. Καθίζουν τώρα στὸ γαμπριάτικο σκαμνὶ τὰ ἄλλα τὰ παλληκάρια τὰ ἀνύπαντα, εἰ τραλοκοπελιές, καὶ μὲ χαρὲς μὲ γέλοια, μὲ γλυκόλογα νὰ τραγοῦδοῦν, τὰ ράνουν, τὰ καλοτυχίζουσι, νὰ κῆμῃ ὁ θεὸς νὰ παντρευθοῦν, νὰ καμαρώσουν γλίγορα τίμιου γαμπροῦ. Λύνει τὸ πογγάκι του, ἄσημένια τὰ σταμνιά τὸ κάθῃ νεῖς τὸ παλληκῆρι τὸ ἀνύπαντρο, κολοριζικιάνει τὰ κρατηροπότηρα κι' ἄφινει σὲ ἄλλον πῖστο τὸ γαμπριάτικο σκαμνὶ, νὰ τὸν περικαθίσουν πάλι οἱ κοπελιές, νὰ τὸν καλοχτενίσουν, νὰ τὸν ράνουν, νὰ δίσση ὁ θεὸς στὸ χροῖνο ἀπάνω νὰ παντρευθῇ, νὰ καμαρώσῃ γιὰ γαμπρός καλοτύχο. Κι' ὅταν περικαθίσουν ἄλλα πάλι τὰ νεῖς τὰ παλληκάρια στὸ γαμπριάτικο σκαμνὶ καὶ γλυκοκαμαρώσουν κατὰ ἀπὸ τὸν κοριτσιῶν τὰ ταιριαστὰ τραγουδιὰ, τότε θὰ ἔξουσιαν τοῦ γαμπροῦ ἡ συντροφιά νὰ πᾶνε γιὰ τὴν νύμφη. Γλυκὰ καὶ χαλαρόκοιτα καὶ σὺκα ἄρωμαθρὰ μεροζίνουσι, ἄνθους καὶ μυρουδιές σκοποῦν στὸ διάβρι τοῦ γαμπροῦ τὸ ψῆκι. Μὲ γέλοια μὲ τραγουδιὰ μὲ γλυκόλογα κι' ἔρχῃς ράνουν τὸ νεῖς τὸ παλληκῆρι τὸ καλότυχο. Στὴν ἐξόθρα τῆς νύμφης τῆς πεντάμορφης ἐκαὶ θὰ σταματήσῃ τώρα τὸ ψῆκι τοῦ γαμπροῦ. Νεῖο παλληκῆρι ἀμούστοκο ἀπὸ τῆς νύμφης τῆς γενιά, νάχη τὰ γονικά του καὶ τὰδέφρα του, νάια καλότυχο σὲ ἄλλα του θὰ περιεβῆγγῃ ἔξω στὴν ἐξόθρα νὰ κόρη ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γαμπροῦ. Ἔτσι μέσα ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ κοντὰ, δεξιά κι' ἀριστερὰ, στένουν τὰ γονικά τῆς νύμφης καὶ τ' ἄδερφια καὶ τὴν παραφύλαξεν ἴγυρτοι φοροῦο. Ὁ ἀκριβοπληρωσὴ ὁ γαμπρός τοὺς φύλακας καὶ τότε θὰ τοῦ ἀφήσουνε τὸ δρόμο ἀνοίχοντὸ νάμην τὰ πᾶν κοῦσι τὴν νύμφη του εὐεύτερος. Ἡ νύμφη καθισμένη πᾶνω στὴν καινούργια τὴν κασέλα τῆς ἀμορφοκαμαρώνει ντροπαλὴ καὶ οὔτε σηκιάει τὰ γραμμένα μάτια τῆς νὰ δῆ τὸν ἀκριβὸ τῆς ποῦ δροχταὶ περῶφανα. Καθίξει πᾶνω στῆς νύμφης τὴν κασέλα τὸν γαμπρὸ ὁ καλὸς ὁ ἔξεδερφος, κάθεται κι' αὐτὸς ἀνάμωσά τους νὰ τοὺς χαρίζῃ τὴν καλοτύχη του, νὰ κῆμουν ἄλλα σερνικά. Σκεπάζει τώρα ὁ γαμπρός τὸν ἔξεδερφο τῆς νύμφης τὸν καλότυχο, σκεπάζουν τὸ γαμπρὸ τῆς νύμφης ἡ γενιά μὲ μοιροκέντητες μεσοσῆνες ποῦ λαίμο. Καὶ ὅταν θὰ νάχη πάλι τὴν νύμφη ἀπὸ τὸ χέρι ὁ γαμπρός καὶ θὰ τὴν βγάλῃ ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴς τῆς στὴν ἐξόθρα, πρὸξουν τῆς νύμφης ἡγενία μπροστά καὶ τὸν στογιάωνομαι τοῦ τῆν ἀπάσιοντα. Στυμώνον τότε, σκούδουν ἄλλα, ἀγριαῖουν τάχα τοῦ γαμπροῦ οἱ συγγενεῖς καὶ ἀνοίχουν τὸ τοιφεῖσι στὸν ἄερα...Ἐλπίζει τὰσιενὰ τώρα, τάχα, κι' ὁ γαμπρός καὶ βγάνει καὶ πεταίει στῆς νύμφης τοὺς δικούς, μὰ φοῦτχα σφάντζηρες ἔβανον στὸ σωρὸ. Πιάνονται ἐκείνοι τάχα νὰ τῆς πρωτοσορῶσῃτες βίσιονα καιρὸ ὁ γαμπρός, καίφινε στὴν ἀγκαλιά του τὴν κόρη τῆς γλυστῆ καὶ τρέχοντας τὴν ἀνέβρῃει πᾶνω στὸ νυφιατικὸ μοιλάρι τῆς, κρυμμένη κάτω ἀπὸ σεντόνια κατακάθαρα ποῦ τῆς κρατοῦν ξανάγορα ἀπλάμωμένα οἱ συγγ-

νεῖς μὴ λάχη καὶ γλυστορήτη καὶ φανῇ τὸ στρουγγυλὸ τὸ πόδι τῆς. Σμίγουν τότε καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἀγαπημένοι οἱ συγγενεῖς καὶ ἔξουσιαν γιὰ τοῦ γαμπροῦ ὁ τὸ σπῆτι τραγουδιάντας.

Ἐπήραμε καὶ τὸ πανί, ἐπήραμε καὶ τὸ χτενί
 Ἐπήραμε καὶ τὴν πέροδικα ποῦ θέλει νὰ τὸ ἐφαίρη.
 Ἄφτοῦ νὰ πῆς, νυφοβλὰ μου, μὲς στὰ πεθερικά σου,
 Σὰν κυπαρίσι νὰ στεθῆς, σὰ δέντρο νὰ οὐζώσης,
 Καὶ σὰ μηλιὰ γλυκομηλιὰ ν' ἀνθῆσῃ καὶ νὰ δέσσης,
 Νὰ ρίξῃς καὶ τὸν κλώνου σου τριγύρω στὴς αὐλὴς σου.

Καὶ ὅταν θὰ φτάσουν πᾶς τοὺς πύργους τοῦ γαμπροῦ ἡ νύμφη πρωτοπυκνῆται στίς καινούργιες τῆς αὐλὴς τῆς καμαρώνοντας καὶ οἱ συμπεθέροι ἀκολουθοῦντας τὴν ράνουν καὶ τὴν τραγουδοῦν.

Νύμφη κι' ἂν εἶσαι ἀρχόντισσα, κι' ἂν εἶσαι ἀρχοντοπούλα
 Ρίξε φλωρία στὴν πόρτα σου, λογάρι στὴν αὐλὴ σου,
 Νὰ πᾶρουν οἱ ἀρχοντες φλωρία καὶ οἱ φτωχοὶ λογάρι,
 Νὰ πᾶρουν τὰ μικρὰ παιδιὰ σπειρὶ μαργαριτάρι...

Ἐβρίνοιε τότε ἡ πεθερὰ μὲς τῆς αὐλὴς τῆς κάτω ποῦ δεχτῆ στὸν μητρικό τὸν κόρφο τῆς τῆ νύμφη τοῦ ἀκριβοῦ τῆς, τὴν πεντάμορφη τὴν τραγοῦδ ὦν τὰ ψῆσι, καὶ τὴν πεθερὰ.

Περιοβγα μᾶνω τοῦ γαμπροῦ, καὶ πεθερὰ τῆς νύμφης
 Νὰ δῆς τὸν ἀκριβὸ σου γιουὸ μὰ κόρη ποῦ σοῦ φέρνει.

Ἄνοίχοντας ἡ πεθερὰ ὀλόχαρη τοὺς κόρφους τῆς νὰ ἀγκαλιάσῃ μέσα τὴν νυφοῦλα τῆς, τὴν γλυκοτραγουδιὰ καὶ αὐτῆς.

Καλῶς τὴν τὴν νυφοῦλα μου, τὴν ἄσηρη, τὴν γιοιάτη,
 Τὴν νερατζιὰ τὴν φρονιτάτη μὲ τὸν ἀνδρὸ γιοιάτη!...

Καὶ ὅταν θὰ σφῆρ ὁ γαμπρός ἀπὸ τὸ χέρι τῆν πανάρα του πηνηρόφισσα νὰ τῆνε φέρῃ μὲς τοῦς πύργους του, τὴ σταματῆει πᾶνω στὸ κατώφλι τῆς ἐξώθρας καὶ τότε πᾶνουν μέσα. Μπαίνουσι ἐπίσσω τους καὶ οἱ συμπεθέροι. Ἡ μᾶνω τότε τοῦ γαμπροῦ κι' ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης περὶ ἀπὸ τὸν ταιριασμένο ἀνετρόγυνο ἡ οὔθο παραγεμμένο, μέσα σφάντζηρες καὶ πέφτι χῆμο καὶ σκοριεῖ μὲς τὸ πάτωμα,—νὰ κῆμουν νάχα τὸσα ἄρσενια, ὅσα σπειράκια ἔχει τὸ μαστοκμένο οὔθο, ὀσημαμένα ἀπὸ τώρα μὲ τῆς σφάντζηρες. Πέφτουν οἱ συγγενεῖς πρῶτα στὸ οὔθο τότε καὶ οἱ; σφάντζηρες, ποῖος νὰ τὸ κραταρπάξῃ κι' γίνεται μεγάλη ἀντάρα, χαρὲς καὶ ξερανώματα. Καθίζουσι τώρα ἡ νύμφη καὶ ὁ γαμπρός ἀπάνω στὴν κασέλα καὶ τοὺς χαρίζῃ πάλι στὴ μέση καθισμένο νεῖο παλληκῆρι ἄλλο ἀμούστοκο, νάια ἔξεδερφοῦ τώρα τοῦ γαμπροῦ καὶ νάχη καὶ τὰ γονικά του καὶ τὰδέφρα του, καλότυχο νὰ εἶνε. Σκεπάζει τώρα ἡ νύμφη τοῦ γαμπροῦ τὸν καλότυχο ἔξεδερφο, σκεπάζει τὸν γαμπροῦ οἱ συγγενεῖς μὲ πολικενήτες μεταξωτῆς μεσοσῆνες καὶ μπερδεῖς πλούσιους τῆς νύμφης τὸν κατάλευκο λαίμο. Περικαθίζουσι πᾶνω νυφικά τὰ δελτινα ὑστερα. Τὴ νύμφη καὶ τὸ γαμπρὸ ἀπάνω στὴν καινούργια τὴν κασέλα καθισμένοι. Ἡ μᾶνω τώρα τοῦ γαμπροῦ ἡ καλότυχη κι' ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης ἡ ἀκριβὴ σηκιάει πᾶνω στὸ δροπιμένο γέρινο κεφάλι τῆς μὲ τρέμανα τὰ χέμα ἀπὸ χαρὰ καὶ ἀπὸ εὐχάριστη συνήγισσι τὸ γαμπριάτικο καρβέλι, τὸ ζουλιὰ καὶ φέρνει γύρω καὶ σκοπιά κομμάτια τὸ ζῆφρα, πᾶνω ἀπὸ τὸ λογαλασο κεφάλι τῆς. Καὶ ἔνας ἀπὸ τοῦς συγγενεῖς, τῆς νύμφης τῆς τοῦ γαμπροῦ ἀδιάφορο, μὰ νάια πάντα καλοριζικιάνει, ἀρπάζει ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ γαμπριάτικο ψημὶ καὶ κόβει ἀπὸ τὴν ἄκρη ἕνα σταυρὸ μὲ τὸ μαχαίρι του καὶ τότε βρέχει μὲς σὲ μέλι. Δίνει πρῶτα στὴ νύμφη τὴν καλὴ νὰ τὴν γλυκάνῃ. Μὰ ἡ νύμφη εἶνε πάντα ντροπαλὴ μὲ τις κασὰ λαγάκι ἀπὸ τὴν ἄκρη. Τὸ δίνει ὕστερα καὶ τὸν ἀχόρταγον γαμπρὸ. Καὶ ὁ γαμπρός ὁ πειναρμένος τάχα τὸν σφῆτι λαίμαργα δλον τὸ σταυρὸ. Γελῶνι τότε ἄλλα στὸ τραπέζι γύρω περικαθισμένοι, ὅι τάχα ἡ νύμφη εἶνε χαρῆτὰ ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς, μὰ ὁ γαμπρός πενιάει, καὶ τὸ κλομοιροῦναι τὸν ταιριαστὸ ἀνετρόγυνο. Κι' ἀπάνωθὰ ἀπὸ τὴν πλοῖστα τραπέζα τοῦ νυφικοῦ τὸν δειπνολόγορα, στέκουν τὰ ἔρρωφα κοριτσάκια τὰ γλυκόλαλα, ἀπὸ τοῦ γαμπροῦ τὴν γενιά πάλι καὶ τραγοῦδοῦν ὄλοι μαζὶ τὴν ἀκριβὴ νυφοῦλα.

Κώστας Πασοαγιάννης

Δάμπει τὸ κόκκινο κρασί στὴν ἄσημνια κοῦστα
 Δάμπει κι' ἔμπε τὴν νύμφη μὲς στὸ σκορλάτα ροῦχα.
 Δὲ σὰς τῶπα συμπεθέροι, πάλι ἀρχοντοσυμπεθέροι
 Θὰ σὰς πᾶρω τὴν πέροδικα τὴν ἀμορφοσυγγενίτσα,
 Νὰ ὀμορφῶνουν οἱ αὐλὴς μας, νὰ βρωμίουν οἱ δικὴς σας.

Καὶ γλενεοῦν καὶ ξεφαντώνονται μὲ δολόγχα τραγουδιὰ καὶ χοροῦν ὄλην τὴν νύμφα τῶν δύο γενιῶν τὰ ψῆμα ἀδέφραμένα στὴ χαρὰ. Καὶ πέρα μόνο κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἀποτραβιάνται. σὲ σκοτάδια ἡ νύμφη κι' ὁ γαμπρός. Καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦς ξεμωρώνονται γλεντώνοντας καὶ χοροῦντας, ὅς ποῦ νὰ κρεμαστῆ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κῆμαρης ποῦ θὰ πλαιγίσῃ τὴν νύμφη του ὁ γαμπρός, τὸ ματωμένο τὸ πονκιάμισο. Τὸ ξεμωρώνον τότε ἀπὸ τὸ κορρί, τὸ κερῶνιν ὄλοι οἱ συγγενεῖς, τὸ πᾶν ὦν τὸ κερῶνι καὶ ὁ κομμάκιος, καὶ κατὰ ἀπὸ πυροβολομοῦς βροντεροῦς κι' ἀδιάκοπος διαλαλοῦν σὰ πέρατα ὑπερήφανοι τὴν ἀετήμητη Μανιάτικη τιμῆ. . Κ. Πασοαγιάννης